

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Αν κάποιος με ρωτούσε, «τι είναι ο *Φάουστ*;», θα του έδινα μία και μοναδική απάντηση: «είναι ό,τι βλέπεις».

Γιατί ο *Φάουστ* έχει τόσο πολλές διαδρομές, τέτοιο πλήθος από περιπέτειες, ώστε είναι αδύνατο να τις συνοψίσει κανείς σε μια εξήγηση, ακόμα και σε μια παράσταση.

Κατ' αρχήν, ο *Φάουστ* είναι ένας παλιός μεσαιωνικός μύθος γύρω από τη σύγκρουση του Καλού με το Κακό, του Θεού με τον Σατανά. Το «πειραματόζωο» στη σύγκρουση αυτή ονομάζεται *Φάουστ*.

Ο Γκαίτε δανείζεται το μύθο, τον διευρύνει και του δίνει διαστάσεις μιας «ανθρώπινης τραγωδίας».

Τι είναι, λοιπόν, ο *Φάουστ* του Γκαίτε;

Κατ' αρχήν είναι η τραγωδία ενός σοφού, ενός «πνευματικού ανθρώπου», ο οποίος στη δύση της ζωής του συνειδητοποιεί ότι αφιερώθηκε στη μελέτη και στο πνεύμα και δεν γεύτηκε καμιά από τις χαρές της ζωής. Όπως συμβαίνει συχνά με τους ανθρώπους, ο *Φάουστ* εκφράζει, κατόπιν εορτής, το διακαή πόθο να ξαναρχίσει τη ζωή του, αλλά να την αφιερώσει αυτή τη φορά στις γήινες απολαύσεις. Ο Σατανάς, που ακούει την επιθυμία του, εμφανίζεται και του προτείνει μια συναλλαγή: εκείνος θα του ξαναδώσει τη νεότητά του και τις γήινες απολαύσεις που στερήθηκε, με αντάλλαγμα να αποκτήσει την ψυχή του *Φάουστ* μετά το θάνατό του.

Ο *Φάουστ* είναι, όμως, και η αφορμή ενός στοιχήματος ανάμεσα στον Θεό και στον Σατανά-Μεφιστοφελή. Ο Μεφιστοφελής υποστηρίζει ότι μπορεί να αποπλανήσει τον πνευματικά πιο εξοπλισμένο και σαρκικά πιο αποξενωμένο δούλο του Θεού, τον *Φάουστ*, και να τον παρασύρει στο δρόμο της αμαρτίας. Ο Θεός υποστηρίζει πως, όσο και αν προσπαθήσει, ο *Φάουστ* δεν θα εξοκείλει και στο τέλος θα σώσει την ψυχή του.

Μέσα από αυτό το στοίχημα, ο Γκαίτε περιγράφει την περίπλοκη διαδρομή της σύγκρουσης ανάμεσα στο πνεύμα και τις επίγειες απολαύσεις, ανάμεσα στην αμαρτία και την αρετή, εν τέλει τη μακρά διαδρομή της αναζήτησης μιας σχέσης του ατόμου με την ψυχή του.

Παράλληλα, ο *Φάουστ* είναι και η ιστορία ενός μεγάλου έρωτα, ανάμεσα σε έναν άντρα που «νεάζει», αφού πρώτα γέρασε, και σε μια νεαρή και αθώα κοπέλα, τη Μαργαρίτα. Το συναρπαστικό στον έρωτα *Φάουστ*-Μαργαρίτας είναι ότι οι έννοιες καλού-κακού και αρετής-αμαρτίας αντιστρέφονται. Η ενάρετη είναι η Μαργαρίτα, ο αμαρτωλός είναι ο *Φάουστ*.

Ο Γκαίτε ονομάζει το έργο του «μια τραγωδία», ίσως γιατί πίστευε ότι ο διχασμός του ατόμου, ανάμεσα στο επίγειο και στο επουράνιο, ανάμεσα στη σάρκα και στο πνεύμα, είναι ένας άλυτος διχασμός και από εκεί ξεκινά η ανθρώπινη τραγωδία.

Τι είναι, λοιπόν, ο *Φάουστ*; Διαλέγετε και παίρνετε.

Πέτρος Μάρκαρης